

TÜRKİYE'NİN UTANÇ TABLOSU

ÇOCUK

**GELİNLER
ANNELER**

Gamze AKKUŞ İLGEZDİ

Halkla İlişkilerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı

e-posta: gamze.ilgezdi@chp.org.tr

Anadolu Bulvarı No: 12 Söğütözü – Çankaya 06520 ANKARA Tel: (0312) 207 4069 Faks: (0312) 207 4067

www.chp.org.tr

GİRİŞ

BUZDAĞININ GÖRÜNEN YÜZÜ: Kanuni Sultan Süleyman Hastanesi

Geçtiğimiz yıl İstanbul Kanuni Sultan Süleyman Eğitim ve Araştırma Hastanesine başvuran ‘**hamile çocuklar**’ ile ilgili rapor hazırlayan Sağlık Bakanlığı’nın açıkladığı veriler, buzdağının sadece görünen yüzünü ortaya çıkardı.

Sağlık Bakanlığı denetçisi Mustafa Kılınç’ın imzasını taşıyan rapora göre, **2017’nin ilk 5 ayında** Kanuni Sultan Süleyman Eğitim ve Araştırma hastanesine gelen **hamile çocuk sayısı 158** olarak belirtildi. **Bu çocuklardan 37’sinin ise 15 yaşın altında olduğu kaydedildi.**

Çocuk anne sorunu sadece Türkiye’nin değil, dünyanın gündemini meşgul eden konu başlıklarının en önemlilerinden bir tanesi olarak öne çıkıyor. İngiliz yayın organı BBC’nin geçtiğimiz yıl yaptığı bir araştırma göre, her yıl dünyada **iki milyondan fazla genç kız, 15 yaşlarına basmadan çocuk doğuruyor.** Bu durum olası sağlık sorunlarının yanı sıra; genç kızların eğitim ve öğretimden kopmalarına, istismara uğramalarına, toplumsal yaşamdan dışlanmalarına ve güvencesiz iş havuzunun büyük bir bölümünü oluşturmalarına yol açıyor.

Dünyaya getirdiği bebeği ile oyun oynayan çocukların her geçen yıl artan sayısı, çocuk yaştaki doğumları teşvik eden ülkeleri ve çocukların içine itildikleri bu çıkmaz karşısında sessiz kalan toplumlara tarih önünde yargılıyor.

Elbette “**çocuk anneler**” aynı zamanda “**çocuk evliliklerini**” ya da Türkiye’de kamuoyunda yaygın bilinen şekliyle “**çocuk gelinler**” sorununa da işaret ediyor. Uluslararası belgelere göre, on sekiz yaşın altında yapılan her evliliğe çocuk evliliği ve evlenen kıza çocuk gelin denilmektedir.

Dünya üzerinde 14-19 yaş grubunu kapsayan **gelişme çağındaki nüfus**, toplumsal olarak olgunlaşmamış bireyler olarak kabul edilmektedir. Bu yaş aralığındaki nüfus; bireysel gelişimlerini henüz tamamlayamadıkları için, toplumsal rollere uyum sağlayamadıkları ifade edilmektedir.

Bu bakımdan **çocuk evlilikleri** ve **çocuk yaşta gerçekleştirilen** doğumlar, çok ciddi bir insan hakları ihlalidir. Ne yazık ki, geçtiğimiz yıl İstanbul Kanuni Sultan Süleyman Hastanesinde ortaya çıkan “**hamile çocuklar**” skandalı, buzdağının sadece görünen yüzüdür. Bugün, Türkiye’deki en önemli toplumsal sorunlardan bir tanesi çocuk evlilikleri ve çocuk annelerdir.

Türkiye’deki veriler, 2003-2017 yılları arasında evlendirilen 16-19 yaş arasındaki nüfusun **yüzde 90’ının** kız çocukları olduğunu göstermektedir. 2003-2017 yılları arasında evlenen 16-19 yaş gruba mensup **2 milyon 263 bin 524** kişiden, **2 milyon 34 bin 558’i kız**, yalnızca **228 bin 966’sı** erkek çocuğudur.

Gamze AKKUŞ İLGEZDİ

Halkla İlişkilerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı

e-posta: gamze.ilgezdi@chp.org.tr

Anadolu Bulvarı No: 12 Söğütözü – Çankaya 06520 ANKARA Tel: (0312) 207 4069 Faks: (0312) 207 4067
www.chp.org.tr

BÖLÜM 1 - ÇOCUK EVLİLİKLERİ

1-) Çocuk Gelin Kavramı

On sekiz yaşının altında yapılan her evliliğe “çocuk evliliği” ve evlenen kıza “çocuk gelin” denilmektedir. Türkiye’de bu tür evlilikler, genellikle, dini nikaha (imam nikahı) dayanan evliliklerdir. Öte taraftan Türk Medeni Kanunu’nun 124 ncü Maddesi’nde, “*Erkek ve kadın on yedi yaşını doldurmadıkça evlenemez. Ancak, hakim olağanüstü durumlarda ve pek önemli sebeple on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak buldukça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir.*” denilmektedir. Bu bakımdan Kanun on yedi yaşını doldurmadan evlenen kızları çocuk gelin saymaktadır.

2-) Türkiye’de Çocuk Gelinler

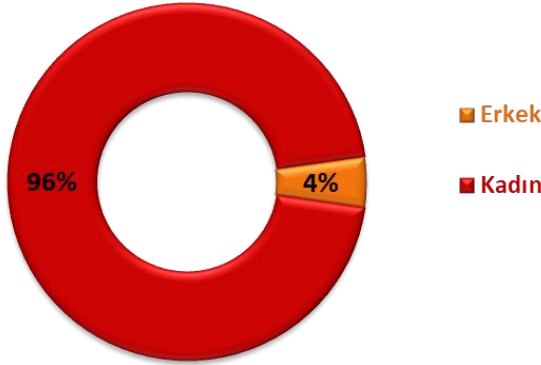
Türkiye’de 2002-2017 yılları arasında evlenen kadın sayısı **9 milyon 586 bin 385** olarak kayıtlara geçmiştir.

Aynı dönemde evlendirilen **16-17 yaş grubuna** mensup kız çocuğu sayısı ise **666 bin 975**’tir.

Başka bir deyişle, **2002-2017** yılları arasında Türkiye genelinde **resmi nikâhla evlendirilen kız çocuklarının** oranı toplam nikah sayısı içinde **yüzde 7**’ye ulaşmıştır.

Öte taraftan aynı dönemde (**2002-2017**) evlendirilen 16-17 yaş grubuna dâhil erkek çocuk sayısı ise **31 bin 328**’dir. 18 yaşından küçük erkek çocuklarının toplam evlilikler içinde oranı sadece **yüzde 0,33**’tür.

16-17 Yaş Grubu Evliliklerin Cinsiyete Göre Oranı

Saatte 5 Kız Çocuğu Evlendirilmiş

TUİK’in derlediği veriler korkunç bir gerçeği gözler önüne seriyor. Geçtiğimiz 15 yılda (2002-2017) ülkemizde **ayda; 3 bin 705, haftada; 855, günde; 121 ve saatte; 5** kız çocuğu evlendirilmiş.

2017 yılında Türkiye’de **15-19 yaş grubuna** mensup toplam **3 milyon 175 bin 544 kız çocuğu** varken, kayıtlar bu kız çocuklarından **yaşları 16 ila 17** arasında değişen **23 bin 906**’sının evlendirildiğini ortaya koyuyor.

Gamze AKKUŞ İLGEZDİ

Halkla İlişkilerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı

e-posta: gamze.ilgezdi@chp.org.tr

Anadolu Bulvarı No: 12 Söğütözü – Çankaya 06520 ANKARA Tel: (0312) 207 4069 Faks: (0312) 207 4067
www.chp.org.tr

Buna göre ülkemizde **2017 yılında gerçekleşen kız çocuğu evlilikleri 15-19 yaş grubunun yüzde 1'ine denk geliyor**. Bu oran gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında tablonun ne kadar karanlık olduğunu gösteriyor.

Cinsiyete göre 16-17 yaş grubunda evlenen çocuk sayısı ve toplam evlenmeler içindeki oranı, 2002-2017

Yıl	Evlenen çocuk sayısı		Evlenen çocukların toplam evlenmeler içindeki oranı (%)	
	Erkek	Kız	Erkek	Kız
2002	2 592	37 263	0,5	7,3
2003	2 236	45 981	0,4	8,1
2004	2 168	49 280	0,4	8,0
2005	2 270	51 944	0,4	8,1
2006	2 315	50 366	0,4	7,9
2007	2 279	50 723	0,4	7,9
2008	2 214	49 703	0,3	7,7
2009	2 072	47 859	0,4	8,1
2010	2 000	45 738	0,3	7,8
2011	1 860	42 700	0,3	7,2
2012	1 903	40 428	0,3	6,7
2013	1 866	37 481	0,3	6,2
2014	1 670	34 629	0,3	5,8
2015	1 483	31 337	0,2	5,2
2016	1 319	27 637	0,2	4,6
2017	1 081	23 906	0,2	4,2
Toplam	31 328	666 975		

Çocuk Gelinlerde Rekor İstanbul'da!

TÜİK tarafından açıklanan verilere göre 2017 yılında 16-17 yaş grubunda evlendirilen kız çocuğu sayısında rekor İstanbul'da! **Bin 615 kız çocuğunun evlendirildiği İstanbul'u** sırasıyla Gaziantep (1.591), Şanlıurfa (1.292), Hatay (1040), Van (947) takip ediyor.

Bu veriler gösteriyor ki, 2017 yılında Türkiye genelinde gerçekleşen kız çocuğu evliliklerinin **yüzde 27'si** İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay ve Van'da gerçekleşmiş. **Bu 5 büyük kentte günde 18** kız çocuğu evlendirilmiş.

Çocuk Evlilikleri Suriyeli Göçmenlerin Yoğun Yaşadığı İllerde Görülüyor

5 büyük kentin 4'nün (İstanbul, Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa) ortak özelliği ise barındırdıkları Suriyeli göçmen nüfusun fazlalığı. Bu 4 kentte toplam **1 milyon 895 bin 265** Suriyeli göçmen yaşıyor. Suriyeli göçmenlerin en fazla yaşadığı diğer iller ise Adana, Mersin, Bursa, İzmir, Kilis ve Mardin.

Gamze AKKUŞ İLGEZDİ

Halkla İlişkilerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı

e-posta: gamze.ilgezdi@chp.org.tr

Anadolu Bulvarı No: 12 Söğütözü – Çankaya 06520 ANKARA Tel: (0312) 207 4069 Faks: (0312) 207 4067
www.chp.org.tr

2017 yılı TÜİK verilerine göre **Suriyeli** göçmenlerin **en yoğun yaşadığı 10 ilde gerçekleşen kız çocuğu evliliklerinin** sayısı ise **8 bin 387** olarak kayıtlara geçmiştir. Bu rakam 2017 yılında Türkiye genelinde gerçekleşen kız çocuğu evliliklerinin **yüzde 35'**ine denk gelmektedir.

Bir başka ifadeyle, Suriyelilerin Türkiye'de yoğun olarak yaşadığı kentlerde **günde 23, haftada 52 kız çocuğu**, evlendirilmiş.

En az Çocuk Evliliği Tunceli'de

Öte taraftan 2017 yılı rakamları baz alındığında, Türkiye'nin 81 ilinin tamamında 16-17 yaş grubuna mensup kız çocuklarının evlendirildiği görülürken, Tunceli evlendirilen 2 kız çocuğu ile listenin son sırasında yer alıyor.

Tunceli'yi, Bayburt, Gümüşhane, Bilecik ve Artvin takip ediyor. Bu 5 kentte gerçekleşen toplam **74** kız çocuğu evliliği, 2017 yılında Türkiye genelinde gerçekleşen kız çocuğu evliliklerinin yalnızca **yüzde 0,31'**ine denk geliyor.

Gamze AKKUŞ İLGEZDİ

Halkla İlişkilerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı

e-posta: gamze.ilgezdi@chp.org.tr

Anadolu Bulvarı No: 12 Söğütözü – Çankaya 06520 ANKARA Tel: (0312) 207 4069 Faks: (0312) 207 4067

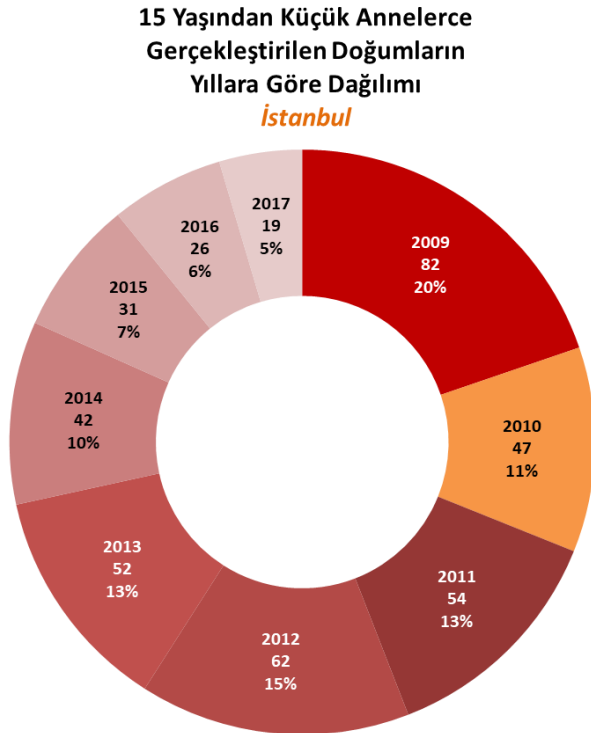
www.chp.org.tr

BÖLÜM 2 - ÇOCUK ANNELER

Sağlık Bakanlığı kayıtlarına göre Türkiye’de, 2009-2017 yılları arasında **yaşları 17 ve altında olan kız çocukları tarafından 208 bin 766 doğum** gerçekleştirildi. Doğum yapan kız çocuklarının **4 bin 470’i, 15 yaşından küçüktü.**

İSTANBUL’DA YAŞI 15’TEN KÜÇÜK 415 ÇOCUK ANNE VAR

TUİK verilerine göre 2009-2017 yılları arasında yaşı 15’den küçük anneler tarafından gerçekleştirilen doğum sayısı **415** olarak kayıtlara geçti. Doğumların **yüzde 20’si** 2009 yılında gerçekleşirken, 2017 yılında kayıtlara geçen **çocuk anne sayısı 19** oldu.

15 Yaşından Küçük Annelerce Gerçekleştirilen Doğumların Yıllara Göre Dağılımı	
Yıllar	Doğum Sayısı
2009	82
2010	47
2011	54
2012	62
2013	52
2014	42
2015	31
2016	26
2017	19
Toplam	415

Öte taraftan yaşları 15 ila 17 arasında değişen çocuk anne sayısı İstanbul’da, **17 bin 654’e** ulaşmış durumda. Buna göre 2009-2017 yılları arasında Türkiye genelinde 15-17 yaş grubuna mensup kız çocukları tarafından gerçekleştirilen **204 bin 296 doğumun, yüzde 9’u İstanbul’da** meydana geldi.

ÇOCUK ANNELERDEN DOĞAN 2.404 BEBEK 1 GÜN BİLE YAŞAYAMADAN ÖLDÜ

Sağlık Bakanlığı Bebek Ölümleri İzleme Sistemi kayıtlarına göre **2007-2016** yılları arasında, **17 yaş ve altındaki annelerin** dünyaya getirdiği bebeklerden **2.404’ü, 1 gün yaşayamadan hayatını kaybetti.** **2017’nin ilk 3 ayında 1 gün** yaşayamadan hayatını kaybeden bebek sayısı ise **8** olarak açıklandı.

Doğum esnasında gerçekleşen ölümlerin yıllara göre dağılımı şu şekilde oldu:

Gamze AKKUŞ İLGEZDİ

Halkla İlişkilerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı

e-posta: gamze.ilgezdi@chp.org.tr

Anadolu Bulvarı No: 12 Söğütözü – Çankaya 06520 ANKARA Tel: (0312) 207 4069 Faks: (0312) 207 4067
www.chp.org.tr

YIL	Bebek Ölümleri Sayısı
2007	309
2008	266
2009	311
2010	255
2011	205
2012	225
2013	225
2014	218
2015	191
2016	191

DOĞUM ESNASINDA ÖLEN BEBEKLERİN %10'U ÇOCUK ANNELERİN

TUİK, **2009-2017** yılları arasında Türkiye'de **1 gün yaşayamadan hayatını kaybeden** bebek sayısını **18.471** olarak açıklarken, Sağlık Bakanlığı kayıtlarına göre 2009-2015 yılları arasında **anne yaşı 18'in altında** olan bebeklerden 1 gün yaşayamadan ölenlerin sayısı **1.630** oldu. Bu verilere göre **2009-2015** yılları arasında **1 gün bile yaşayamadan ölen her 10 bebekten 1'inin annesi çocuk yaşta**ydı.

10 SENEDE 17 ÇOCUK ANNE DOĞUM ESNASINDA ÖLDÜ

Sağlık Bakanlığı'nın açıkladığı verilere göre;

2017'de 16 yaşında (1);

2016'da 16 yaşında (2);

2015'te 16 yaşında (1);

2014'te 17 yaşında (1);

2013'te 17 yaşında (2);

2011'de 17 yaşında (1);

14 yaşında (1);

2010'da 17 yaşında (1);

16 yaşında (1);

2009'da 16 yaşında (1);

15 yaşında (1);

2008'de 17 yaşında (1);

2007'de 17 yaşında (2);

16 yaşında (1) kız çocuğu olmak üzere **17 çocuk anne** doğum esnasında hayatını kaybetti.

Doğum esnasında ölen kız çocuklarının **%47'si 17, %41'i ise 16 yaşında**ydı.

"ÇOCUK ANNE" ÖLÜMLERİNDE DOĞU VE GÜNEYDOĞU ÖNDE

Erken hamilelik nedeniyle doğum esnasında meydana gelen anne ölümlerinin illere göre dağılımı incelendiği ise, Doğu ve güneydoğu Anadolu bölgesi öne çıktı. Buna göre 2007-2017 yılları arasında Diyarbakır ve Muş'ta **2'ser**, Bitlis, Batman, Van, Şanlıurfa, Ağrı, Gaziantep illerinde ise **1'er** çocuk anne ölümü gerçekleşti. Ayrıca Uşak, Mersin, Hatay, Tekirdağ ve İstanbul'da da **1'er çocuk anne** doğum esnasında hayatını kaybetti.

Gamze AKKUŞ İLGEZDİ

Halkla İlişkilerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı

e-posta: gamze.ilgezdi@chp.org.tr

Anadolu Bulvarı No: 12 Söğütözü – Çankaya 06520 ANKARA Tel: (0312) 207 4069 Faks: (0312) 207 4067

www.chp.org.tr